

tiom ekspansiis, ke ĝi post deko da jaroj ne plu estis kontrolebla. La fino de Langmaker estis grava perdo por Conlangers. Ekzistas dekoj da „posteulaj” portaloj kaj organizaĵoj kun miloj da vizitantoj, sed ne plu eblas konservi la ĝeneralecon, kiu karakterizis Langmaker, dokumento pri la komenco de historie nova epoko en lingvokonstruado.

Bibliografio

- Fiedler, Sabine 2019: Planned languages and languages created for fantasy and science-fiction literature or films: A study on some points of contact. En tiu ĉi numero de JKI
 Harlow, Donald 2000: *How to build a language*. <http://literaturo.org/HARLOW-Don/Esperanto/EBook/chap03.html>
 Henning, Jeffrey 2020: *Langmaker. Celebrating Conlangs*. Chicago: Yonagu Books
 Peterson, David 2015: *The art of language invention*. New York: Penguin Books

IDA STRIA

BARANDOVSKÁ-FRANK, Věra (aperonta en 2020): *Interlingvistiko. Enkonduko en la sciencan pri planlingvoj*. Poznań: Wydawnictwo Rys

Mi kuraĝus diri, ke interlingvistiko estas kampo sufiĉe nekonata, ne nur ekster Esperantujo, sed tamen ankaŭ ene de ĝi. Ne multaj libroj aperas en tiu ĉi tereno kaj ofte ili celas lingvosciencistojn kiel sian publikon (ekz. Blanke 1985; Sakaguchi 1998). Despli oni bonvenigas sur la merkato novan libron rilate la fenomenon de planlingvoj – ja unu el la ĉefaj interlingvistikaj temoj.

Interlingvistiko povas esti komprenata dumaniere: vaste, kiel scienco pri internacia komunikado kaj malvaste, ĝuste kiel scienco pri planlingvoj kaj lingvoplanado. En la dua kompreno interlingvistiko estas traktata kiel studobjekto en postdiplomaj Interlingvistikaj Studoj ĉe la Universitato Adam Mickiewicz en Poznań, Pollando. La kurson dum 20 jaroj gvidis la Aŭtorino de la recenzata libro. La materialo prezentita en la kurso nature disvolviĝis al la teksto planita kiel la unua el inter la universitataj lernolibroj.

La Aŭtorino estas agnoskita esploristo en la kampo de planitaj lingvoj, precipe latinidaj planlingvoj kaj plej laste slavaj konstruitaj interlingvoj (*Slaviconlangs*). En 1995 aperis ŝia konciza *Enkonduka lernolibro de interlingvistiko* (Barandovská-Frank 1995). Oni certe jam atendis aktualigon. La aktuala libro estas nova libro, pli profunda kaj direktita al planlingvoj.

La klare lernolibra karaktero de la volumo ne malaltigas ĝian valoron kiel fonto de scio. Dank’ al sia ne tro komplika stilo la libro povas allogi interesitojn, kiuj eble ne estas specialistoj. Samtempe ĝi estas fidinda fonto de scio por studemuloj kaj es-

ploristoj. Multaj ĉapitroj enhavas fragmentojn bazitajn sur la laboraĵoj de studentoj de la antaŭaj jaroj, zorge redaktitajn de la Aŭtorino. Sendube ĉi tio estas aldona valoro, ĉar ĝi kuraĝigas gestudentojn kaj resumas la ĉikampajn dudekjarajn spertojn de la Interlingvistikaj Studoj.

La libro ampleksas 17 ĉapitrojn kaj registron. En ĉiu ĉapitro oni trovas bibliografion kaj liston de demandoj kaj eblaj temoj por laboraĵoj.

La unua ĉapitro estas enciklopedia superrigardo pri la difinoj de interlingvistiko. Ĝi montras tre detale la evoluon de la koncepto kaj la nunan neklarecon, kiun terenen kovras la termino (vidu ankaŭ anglalingvan artikolon de Barandovská-Frank 2018). Estus bone tamen klarigi en la fino de la ĉapitro, kiun aliron prezentas la libro – ja la titolo mencias planlingvojn kaj la ĉapitroj inkluzivas ankaŭ ekzemple antikvajn interlingvojn (ĉapitro 2) kaj normigon de etnolingvoj (ĉapitro 3). Ĉi-lastata montras, ke planado ne estas afero eksterordinara, ĉar ĝi dum jaroj ekzistis en etnaj lingvoj en la tuta mondo.

Ĉapitro 4 prezentas al la leganto tre diversajn specimenojn de piĝinoj kaj kreoloj. Ĝi komenciĝas per difinoj kaj mallonga historio kaj finiĝas per priskribo de la disciplinoj, kiuj okupiĝas pri tiuj naturaj interlingvoj.

La problemoj de la tipologio de planlingvoj estas la temo de la kvina ĉapitro – tre informriĉa kaj nemalhavebla. Samtempe tamen ĝi estas iom timiga en sia detala kolekto. La tipologioj de diversaj aŭtoroj listiĝas kronologie. Bonvenus grupigo de ili laŭ ilia simileco.

Ekde ĉapitro 6 la leganto sekvas historion de lingvoplanado. Barandovská-Frank – iom surprize, sed ne mise – elektas por ĉapitro 6 kelkajn ĉefajn momentojn el la frua historio kaj priskribas ilian rolon en la venonta fazo de lingvokonstruado. En la sekvaj ĉapitroj estas prezentataj unuopaj internaciaj helplingvoj ekde la fino de la 19a jarcento (Volapük, Esperanto, Latino sine flexione, Ido, Occidental, Novial) ĝis en ĉapitro 13, la plej lasta serioza kaj konata tiatipa lingvo, Interlingua de IALA. La ĉenon de latinidaj planlingvoj resumas ĉapitro 14 kun komparo inter ili kaj la latina.

La sekva, dekkvina ĉapitro celas montri diversajn simpligojn de la angla lingvo. Interesaj estas rimarkoj pri la problemoj de ”tutmonda angla” kaj diversa naturo de tiuj simpligoj – ekzistas ja reguligitaj lingvaĵoj bazitaj sur la angla, simpligitaj helplingvoj kaj samtempe evoluadas iu “mondskala dialekto de la angla”.

Ĉapitro 16 estas dediĉita al nuntempaj konstruitaj lingvoj, kiuj plej ofte estas hobiaj interretaj kreaĵoj. Jen novaĵo kaj grava kontribuo al literaturo populariganta interlingvistikon. Multaj opinias *konlangojn* (*conlangs*, t.e. *constructed languages*) ne seriozaj kaj tute ne menciindaj, sed pro la populareco kaj ilia evoluo eĉ se ili ne meritis sciencan aliron (mi mem opinias kontraŭe), tamen ili meritas almenaŭ ian enkondukan priskribon. *Conlangs* jam trovis sian lokon en interlingvistika literaturo, ekz. Gobbo 2017 aŭ Fiedler en ĉi tiu volumo. Nuntempe multaj interesiĝas pri la novaj fantaziaj lingvoj, kiuj elkreskadas kiel fungoj post pluvo en literaturo kaj filmo. Iom post iom interesitoj povas ankaŭ – dank’ al mencio en pli sciencaj libroj – malkovri interlingvistikon. Kaj inverse – esperanto-legantoj povas kompreni, kiel ŝanĝiĝas la mondo de konstruitaj lingvoj kaj eble trovi iun instruan lecionon por si.

La lasta ĉapitro okupiĝas pri slava interlingvistiko, proponata kiel memstara subbranĉo. Ĝi amplekse priskribas panslavajn lingvojn, kiuj kutime ne estas menciataj en aliaj lernolibroj. Certe tiu ĉi parto estas leginda aldono al la kampo.

La volumo estas adresita ĉefe al homoj, kiuj faras siajn unuajn paŝojn en la kampo de interlingvistiko – ne nur studentoj de interlingvistiko – kaj ĝi povas plenumi eĉ la rolon de memlernilo. Sendube la Aŭtorino sukcesis atingi unu celon, nome kapable kaj kun granda scio, sed samtempe ne komplike gvidi la leganton tra la meandroj de interlingvistiko.

Bibliografio

- Barandovská-Frank, V. 1995: *Enkonduka lernolibro de interlingvistiko*. Sibiu: Editura Universităţii.
- Barandovská-Frank, V. 2018: Concept(s) of Interlinguistics. *Język. Komunikacja. Informacja* 13: 15-31.
- Blanke, D. 1985: *Internationale Plansprachen: eine Einführung*. Berlin: Akademie-Verlag.
- Fiedler, S. 2019: Planned languages and languages created for fantasy and science-fiction literature or films: A study on some points of contact. *Język. Komunikacja. Informacja* 14.
- Gobbo, F. 2017: Are planned languages less complex than natural languages? *Language Sciences* 60: 36-52.
- Sakaguchi, A. 1998: *Interlinguistik: Gegenstand, Ziele, Aufgaben, Methoden*. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, New York, Paris, Vienna: Lang.